

Türkiye ve Almanya'da Göçmen Karşıtı İki Siyasal Partinin İncelenmesi

Şahika AKIN*

Özet

Günümüzde dünyanın pek çok bölgesinde göç hareketlerinin ivme kazandığı görülmektedir. Bu göç hareketleri savaş, açlık, ekonomik nedenler, çatışma ve iklim değışikliği gibi pek çok farklı nedene dayanmaktadır. Nedenleri farklı olmakla birlikte göç eden insanların ortak hedefi daha iyi bir hayat sürdürebilmektir. Göçmenler gittikleri ülkelerde bazı kesimler tarafından olumsuz tepkilerle karşılaşmaktadırlar. Bu tepkiler, göçmen karşıtlığı ve yabancı düşmanlığı şeklinde ortaya çıkmaktadır. Bu tepkiler, siyaset alanında da karşılık bulmaktadır. Parti politikasını ve propagandasını yabancı karşıtlığı üzerine inşa eden siyasi partiler kurulmaktadır. Bu makalede parti programlarının temelinde yabancı karşıtlığı olan iki partinin programları karşılaştırmalı olarak incelenmektedir. Bu partiler, Türkiye'den Zafer Partisi ve Almanya'da Alternative für Deutschland'dır. Her iki partinin de programlarında göçmen karşıtlığı belirgindir ve göçmenlerin kendi ülkeleri açısından bir tehlike olduğuna vurgu yapmaktadır. Zafer Partisi, göçmenleri Türkiye'nin milli varlığını tehdit eden bir unsur olarak tanımlarken AfD, göçmenlerin Almanya'nın güvenliğini ve refahını tehdit ettiklerini savunmaktadır. Her iki parti de göçmenlerin ülkelerine geri gönderilmeleri için sert önlemler alınması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu partiler, programlarında ülkedeki pek çok sorunun sebebinin göçmenler olduğunu belirtmiştir. Bu makalede aşırı sağcı olarak tanımlanan bu iki parti, programları açısından karşılaştırılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Göçmen Karşıtlığı, Aşırı Sağ, Zafer Partisi, Alternative für Deutschland

Abstract

Migration movements are gaining momentum in many regions of the world. These migrations are driven by various reasons such as war, hunger, economic factors, conflict, and climate change. Although the reasons differ, the common goal of people who migrate is to lead a better life. Migrants often face negative reactions in the countries they move to, manifesting as anti-immigrant and xenophobic attitudes that are also reflected in politics. Political parties that build their policies and propaganda on xenophobia are being established and gaining supporters. In this article, the programs of two such parties are examined comparatively: the Zafer Party in Turkey and Alternative für Deutschland (AfD) in Germany. Both parties' programs are markedly anti-immigrant and emphasize that immigrants are dangerous for their countries. The Zafer Party defines immigrants as a threat to Turkey's national existence, while the AfD argues that immigrants threaten Germany's security and prosperity. Both parties advocate for harsh measures to repatriate migrants and claim that immigrants are the cause of many problems in their respective countries. This article will compare these two extreme right-wing parties in terms of their programs.

Keywords: Anti-Migrant Sentiment, Extreme Right-Wing, Zafer Party, Alternative für Deutschland

* Doktorant, Necmettin Erbakan Üniversitesi, SBE Sosyoloji Ana Bilim Dalı, sahicakanakin@gmail.com, ORCID: 0000-0002-3999-0377

Giriş

Dünya'nın pek çok ülkesindeki savaşlar, iç savaşlar, kıtlıklar ve benzeri pek çok sorun nedeniyle günümüzde göç hareketlerinin ivme kazandığı görülmektedir. Bu göç hareketlerinin nedenleri farklı olmakla birlikte göç eden insanların temel hedefi hayatta kalabilmek, yaşamlarını tehlike altında olmadan devam ettirebilmektir. Bu hedef, ulaşılmak istenen ülkeleri de belirlemektedir. Göçmenler daha iyi bir hayat standardına sahip olabilecekleri, canlarının ve mallarının korunabileceğini düşündükleri ülkeleri tercih etmektedirler. Bu da gidilen ülkelerdeki toplumsal yapı tarafından çoğunlukla hoş karşılanılmakta ve gelen göçmen yoğunluğuna göre çeşitli toplumsal tepkilere yol açmaktadır. Kontrol edilmesi güç olan bu göç hareketleri kimi zaman doğrudan devletlerin kendileri tarafından kimi zaman da göç edilen ülkedeki sağ partiler tarafından mücadele edilmesi gereken bir unsur olarak görülmektedir. Pek çok ülkedeki vatandaşlar açısından da sorunların sebebi olarak genellikle yeni gelen yabancılar görülmekte ve siyasi partiler de söylemlerini bu çerçevede içerisinde belirlemektedirler. UNHCR /BMMYK Küresel Eğilimler Raporu'na göre, zorla yerinden edilen milyonlarca insanın ağır yükünü Batılı zengin ülkeler yerine düşük ve orta gelirli gelişmekte olan ülkelerin çekiyor olması da dikkati çeken bir husus olarak öne çıkmaktadır. Yüksek gelirli ülkeler bin kişi başına ortalama 2,7; orta ve düşük gelirli ülkeler ise bin kişi başına 5,8 mülteci barındırmaktadır. En yoksul ülkeler, dünyadaki tüm mültecilerin üçte birine ev sahipliği yapmaktadır. Fakat göçmenlerin en çok gitmek istedikleri ülkelerin başında Avrupa ülkeleri gelmektedir. Her ne kadar Avrupa'daki mülteci oranları çok yüksek olmasa da Avrupa ülkelerindeki insanlar var olan göç dalgasından hoşlanmamakta ve genelde göçmenlere şüpheyle bakmaktadır. Bunun sonucunda da Avrupa'da milliyetçi siyasi söylem gün geçtikçe daha güçlenmekte, hatta günümüzde yalnızca milliyetçi partiler değil aşırı sağ partiler de siyaset sahnesinde yükselmektedir. Aşırı sağ partilerin kurulması ve seçmen desteğini daha da arttırmaları, pek çok kesim tarafından endişe ile karşılanmaktadır. Bu bağlamda Avrupa kamuoyunu özellikle de Alman kamuoyunu en fazla meşgul eden konuların başında Alman aşırı sağ partisi "Almanya İçin Alternatif" (Alternative für Deutschland-AFD) Partisi'nin kurulması ve sürekli büyüme eğilimi göstermesidir. Avrupa'nın ve özellikle Almanya'nın II. Dünya

Savaşı hafızası dolayısıyla ırkçılık ve ayrımcılık konularında yaşanan trajediye bağlı hassasiyetine vurgu yapanlar da bulunmaktadır.

Avrupa ülkeleri gibi Türkiye’de de son yıllarda yabancı, göçmen, mülteci karşıtlığı ciddi bir artış göstermektedir. Türkiye yakın zamanda Dünya’da en fazla sığınmacı alan ülkedir. Bu sebeple de Türk kamuoyunda büyük bir tepkiyle karşılanmaktadır. Bu hareketliliğe bağlı olarak Türkiye’deki siyaset de etkilenmektedir. Milliyetçi tandanslı İyi Parti ve Zafer Partisi gibi partiler siyasi propagandalarını ülkedeki bu mülteci sorunu ağırlıklı olarak şekillendirmektedirler. Aynı şekilde Cumhuriyet Halk Partisi gibi sol tandanslı partilerin söylemlerinde de mülteci karşıtlığının izleri takip edilebilmektedir. Yaşananlar, kamuoyu nezdinde bu konunun ne kadar büyük bir sorun olarak algılandığını ve önemsenmesi gerektiğini göstermektedir. Tüm bunların sonucu olarak Türkiye’de aşırı sağcı eğilimler artmış ve siyasi yelpazede de kendisine yer bulmuştur. Bu bağlamda son dönem siyasi partiler içerisindeki en dikkat çeken siyasi oluşum Zafer Partisi’dir. Zafer Partisi, 2021 yılında daha önce MHP’de ve ardından İYİ Parti’de siyaset yapmış, akademisyen Ümit Özdağ tarafından kurulmuştur. Bu parti, siyasi söylemlerini çoğunlukla mülteci sorunu ve mültecilerin ülkeden gönderilmesi düşüncesi üzerine oturtmaktadır. Bu yazıda Almanya’da AFD ile Türkiye’de Zafer Partisi’nin parti programları göçmen karşıtlığı ve yabancı düşmanlığı konuları açısından karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir.

Bu çalışmada eleştirel söylem analizi tekniği kullanılmıştır. Eleştirel söylem analizi, nitel araştırma yöntemlerine dahil edilen söylem analizi tekniklerinden biridir. Bu analizde her tür metnin ideolojik bir arka planı olduğu kabulünden hareketle kapalı ideolojik yapılar yorumlanmaktadır. Eleştirel söylem analizi, kastedilene anlamaya dayanan disiplinlerarası bir tekniktir. Sosyoloji, iletişim, siyaset bilimi ve bu bilimlerin alt disiplinlerinde kavramlar arası ilişkiler, özel kavram seçimleri ve vurguları, imalar ve metnin bütünselliği üzerinden asıl anlamı keşfeden bu teknik, farklı ekoller tarafından da kullanılmaktadır. Bu analizi kullanan ve genel bir metodoloji haline gelmesini sağlayanlar arasında Kress, Hodge, Fowler, Fairclough, Wodaki Matouschek, Liedhart ve Van Dijk zikredilebilir. Kapsamlı yapılan bir söylem analizi değişen ifadelerin, başlıkların hedefe göre nasıl deği-

şiklik gösterdiğini ortaya koyabilmektedir. (Sözen, 2017: 120-128). Bu çalışmada Türkiye'deki ve Almanya'daki aşırı sağ olarak kabul edilen iki siyasi partinin programları incelenecektir.

Yabancı Düşmanlığı ve Siyasal Taraftarlık

Yabancı düşmanlığı kelimesinin kökeni Yunancadan gelmektedir; "phobia" yani fobi ile "xenos" yani misafir, yabancı sözcüklerinden türemiş Xenophobia kelimesi kaynaklıdır. Kelime anlamına bakılacak olursa yabancından korkma anlamına gelmektedir. Ancak bu kelime günümüzde daha çok "yabancından nefret etme" anlamı taşımaktadır (Smelser ve Baltes, 2001: 1267). Fakat yabancı düşmanlığını anlayabilmek için yalnızca etimolojik açıdan ele almak yanıltıcı olacak; yeterli olmayacaktır. Phobia kelimesi aslında korku anlamı taşımaktadır. Oysa günümüzdeki yabancı düşmanlığı, korkudan daha fazla ve derin duygular taşımaktadır. Yabancı düşmanlığı kavramı akademik çevrelerde sıkça ele alınmaktadır. Irkçı ve etnik önyargılar, grupların ya da gruplaşmanın ürünleri olarak tanımlanmıştır (Doyuran, 1990: 60). Farklılık korkusu, ötekini beğenmemenin yanında belli bir nüfus veya grup içerisinde doğmayanlara karşı düşmanlık içeren tutum göstermek de yabancı düşmanlığı olarak tanımlanmıştır. İnsanlar sadece belli bir grup ya da ulusal kimliğin dışında oldukları için reddedilmekte ve dışlanmaktadır. (Crush ve Ramachandran, 2009: 4-5). Ayrıca yabancı düşmanlığı, yabancıların farklılıkları nedeniyle reddedilmeleri olarak tanımlanmaktadır (Herrera ve Kraus, 2012: 5).

Yabancı düşmanlığı ve ırkçılık birbirinden farklı kavramlardır fakat sıklıkla birbirleriyle karıştırıldıkları gibi birbirleri yerine de kullanılırlar. Oysa yabancı düşmanlığı ırkçılıktan tamamen farklıdır. Kim ve Sundstrom'a göre yabancı düşmanlığı yerliliktten de farklı bir durumu içermektedir. Yabancı düşmanlığı sivil olarak bir dışlayıcılıktır. Ancak buna rağmen nativizmin kökenlerinde de bir yabancı düşmanlığının bulunduğunu savunurlar (Kim ve Sundstrom, 2014: 20-22). Irkçılık yani diğer bütün ırklardan daha üstün olduğuna dair düşüncenin geçmişi çok eskidir ve bir insan hakkı ihlalidir. Her ne kadar yabancı düşmanlığıyla ırkçılık farklı şeyler olsalar da çoğunlukla yabancı düşmanlığının kökeninde kendi ırkının diğerinden üstün olduğu düşüncesi hakimdir. (Weißbecker ve Kühn, 2000: 85-95). Dolayısıyla kav-

ramların farklı yönleri bulunmasına rağmen genelde ırkçılık yabancı düşmanlığının önemli kaynaklarından biri olarak tarih boyunca var olmuştur. Dışlama, nefret etme, kaynaklara ulaşmada ötekini tehdit olarak görme, insanlar arası eşitlik ilkesini kabul etmeme gibi tavırlar, yabancı düşmanlığı altında karşılaşılabilecek genel tavırlardır.

Geçen yüzyılın en önemli siyaset felsefecilerinden Carl Schmitt, Nazi Partisi ideologlarından biri olarak bilinir. Bu yönüyle ilgili spekülasyonlar yapılsa bile o, 20. Yüzyılın en büyük siyaset felsefecileri arasında kabul edilmiştir. Onun siyasal kavramını yeniden tanımlaması ve iktidar ile ilgili görüşleri alanda büyük tartışmalara sebep olmuştur. Bu çalışmayla ilgili olarak onun özellikle siyasallığı dost-düşman ikilemi üzerinden ve iktidarı istisna olana ve olağanüstüne karar verme iradesi olarak tanımlaması temel alınabilir. Schmitt (2006: 46-47) siyasallığın ikilemini şu şekilde tanımlamıştır: “Ahlak alanındaki nihai ayrımın iyi ve kötü; estetikte güzel ve çirkin; ekonomide yararlı ve zararlı ya da karlı ya da kar getirmeyen olduğunu varsayalım. Bu ayrımlara benzer nitelikte, onlarla eşdeğer olmasa da onlardan bağımsız, kendinde açıklayıcı ve basit bir ayrımın siyasal kavramı için de mevcut olup olmadığı ve varsa bu ayrımın taşıdıkları niteliklerin ne olduğudur. Siyasal eylem ve saikleri açıklamakta kullanılabilecek özgül siyasal ayrım, dost-düşman ayrımıdır.” Dost ve düşman, siyasallığın var olduğu kamusal alanda tarafların birbirini ayırt etmesinin şartıdır. Bu ayırt etme aynı zamanda kendi grubunu dostluk temelinde kabul etmek, ona aidiyet duymak demektir. Nazilerin iktidarlarını ırkçılık üzerinden yabancı düşmanlığı üzerine kurmaları, bu ayrımı radikalleştirmelerinin bir sonucudur. Bugün aşırı sağ siyasallık, yabancının düşman olduğunu söylemlerine yansıtılmaktadır. Bu dost düşman ayrımı tarafların muhakkak birbirlerine şiddet göstereceği anlamına gelmez. Ancak bu potansiyeli taşıdıklarını ve kamusal alanda birbirlerinden ayrılma pratiklerinde bu ayrımın üretildiğini kabul eder. Kriz ya da savaş, bir iktidarı, yani karar vericiyi zorunlu kılar. Aynı zamanda tarafın kendi doğrusu için girdiği bir çatışmayı ortaya çıkarır. Bu aşamaya gidişte söylemlerin merkezi bir yeri vardır. Siyasi partiler, bu siyaset teorisi açısından dost düşman ayrımının kamusal-daki üreticileridir.

Yabancı Karşıtlığının Siyasallığa Yansımaları: Zafer Partisi'nin ve AFD'nin Programlarının Karşılaştırılması

Zafer Partisi, 26 Ağustos 2021 günü Ümit Özdağ tarafından kurulmuştur. Parti, programında Türkçülük görüşünü benimsediğini belirtmektedir. Kuruluş bildirgesinde AK Partinin “stratejik göç mühendisliği” yaptığını belirtmiş ve parti kurmalarının temelini bu zemine oturtmuştur (Zafer Partisi Kuruluş Manifestosu, 2021).

AFD, sağ popülist ve aşırı sağcı bir siyasi partidir. Partinin kuruluşu 2013 yılına dayanmaktadır, parti başlangıçta sağ liberal bir parti olarak kurulmuştur. Sonrasında ekonomik olarak Liberal kanatla bir bölünme yaşamıştır ve daha sağa doğru bir gelişme kaydetmiştir. Partinin bölünmesinin ardından geriye kalan ulusal-muhafazakâr kanat söylemlerini daha çok milliyetçilik, anti feminizm ve homofobik bir doğrultuda şekillendirmiştir. Parti başkanları Jörg Meuthen ve Tino Chrupalla'dır. AFD, Alman Federal Mecisi'nde 2017 seçimlerinde %12,6 oy oranıyla 96 milletvekilliği, 2021 seçimlerinde %10,3 oy oranıyla 88 milletvekilliği kazanmıştır.

Zafer Partisi'nin ve AFD'nin parti programlarında göç konusu ayrıntılı bir şekilde ele alınmaktadır. Göç hem ayrı bir başlık altında ele alınmakta hem de çeşitli sorunların içerisinde göçmen veya mülteci konusuna da yer verilmektedir. Bu bağlamda ilk olarak Zafer Partisi'nin parti programı incelenmiştir.

Zafer Partisi'nin parti programında göçmenlerin geri döndürülmesi ayrı bir başlık altında ele alınmış fakat girişteki “Vizyonumuz” bölümünde de öncelikli olarak bahsedilmiştir. Burada parti kendilerinden üçüncü seçenek olarak bahsetmektedir. Burada göçmenlere dair şöyle bir ifade yer almaktadır:

Üçüncü seçenek, Zafer Partisi, gitmezler denilen ülkemize bombalandıkları için değil gelmeleri için bombalanan ve ülkemizi örtülü bir istila ile iç savaşa sürüklemenin aracı olarak kullanılan 8 milyon sığınmacı ve kaçığın son bireyine kadar ülkesine dönmesidir. Emperyalizm 100 sene önce zırhlıları ve işgal orduları ile gelmişti. Şimdi stratejik göç mühendisliği ile gelmiştir. 100 sene sonra biz de Mustafa Kemal Atatürk'ün söylediğini söylüyoruz: “Geldikleri gibi giderler (Zafer Partisi Parti Programı, 2021: 14).

Burada savaş dolayısıyla ülkemize gelen insanlar istilacı, hatta ülkeyi savaşa sürükleyecek kişiler olarak tanımlanmaktadır. Parti programındaki bu ilk ifadeler ülkedeki en büyük tehlike olarak sığınmacıların görüldüğünü göstermektedir. Üstelik sığınmacıların dış güçlerin bir oyunu olduğu ve ülkeyi yıkmak istedikleri de satır arası ifadelerle vurgulanmıştır. Bu bölümün devamında önce Atatürk'ün sözlerinden, sonra da İstiklal Marşı'ndan bölümler paylaşılmıştır. Kurtuluş Savaşı'ndaki düşmanlarla günümüzdeki sığınmacılar eşleştirilmiştir. Bu örnekler ve ifadelerle tehlikenin en az Kurtuluş Savaşı'ndaki kadar büyük olduğu vurgulanmak istenmiştir.

Parti programının Parti Politikaları bölümünde "Zafer Partisi'nin Göçü Durdurma ve Geri Çevirme Projesi "Anadolu Kalesi" başlığı altında ilk olarak göçün ülkemiz açısından ne kadar büyük bir tehlike olduğu ele alınmaktadır. Gelen sığınmacıların emperyal güçlerin bir oyunu olduğu, buradaki hedefin ülkeyi işgal etmek ve Türkiye'deki Türkleri azınlık konumuna düşürmek olduğu vurgulanmaktadır. Burada "amaç Türkiye'yi Türk ülkesi olmaktan çıkarmaktır" (Zafer Partisi Parti Programı, 2021: 50) cümlesi ile hedefin ırksal bir tehdit olduğu vurgulanmak istenmektedir. Ayrıca asıl hedefin bir Kürdistan kurmak olduğundan bahsedilmektedir. Böylece göçmen sorununun milli bir varlık meselesi olduğu daha da vurgulanmıştır.

Bir sonraki paragrafta ise ülkedeki Suriyelilerin ülkeye ekonomik zararlarına vurgu yapılmıştır. Türkiye'nin Suriyeliler için 80 Milyar dolar harcamak zorunda bırakıldığı, bu durum devam ederse ülkenin büyük bir ekonomik kriz içerisine sürükleneceği belirtilmiştir. Yine Suriyelilere bağlı olarak işsizlik sayısının artacağı da bir sonraki cümlede vurgulanmıştır. Tüm bu vurgular aracılığıyla geçici koruma konumundaki Suriyelilerin ülke ekonomisi için ne kadar büyük bir tehlike oluşturduğu ve acil olarak bir önlem alınmazsa ülkenin tamamen batacağı düşüncesi empoze edilmek istenmiştir. Ekonomi, işsizlik, geçim sorunu her ülke vatandaşının öncelikli gündemidir. Bu durum Türkiye için de geçerlidir. Geçim sıkıntısı ve işsizlik vurgusuyla tek çarenin kendilerinin iktidara gelmeleri ve ülkenin ekonomisini mahvedecek "sığınmacıları yollamak" olduğu belirtilmiştir. Yine aynı paragrafın devamında Suriyelilerin Türkiye'de eğitim seviyesini de gerileteceği belirtilmiştir.

Ekonomi, işsizlik, eğitimden sonra bahsedilen bir diğer sorun da sağlık sorunudur. Suriyeli ve Afgan mültecilerin kaybolmuş hastalık-

ların yeniden artmasına sebep olduğu, üstelik yine bu insanlar sebebiyle Türklerin yetersiz ve kötü sağlık hizmetleri alacağı belirtilmiştir. Bilindiği üzere sağlık hizmetlerine her vatandaşın temel ihtiyacıdır. Bu sebeple özellikle sağlık açısından da ayrıca bir tehdit oluştuğuna dikkat çekilmiştir. Devamında güvenlik açısından Suriyelilerin bir tehdit olduğu belirtilmiştir:

Suriyeli ve Afgan mafyasının güçlenmesi neticesinde Türk gençliği yoğun bir uyuşturucu saldırısı ile karşı karşıya kalmıştır. Türkiye, özellikle Suriyeliler arasından kolaylıkla eleman devşirilmesi sonucunda Arap istihbarat servislerinin arka bahçesi olmuştur. İslam'ın en büyük düşmanı olan cihatçı selefilik Türkiye'de yayılmaktadır. Türkiye'den toprak talep eden Arap milliyetçisi örgütler kurulmaya başlanmıştır (Zafer Partisi Parti Programı, 2021: 51).

Öncelikle Türk gençliğinin yoğun bir uyuşturucu saldırısına maruz kaldığından bahsedilmiştir, bu uyuşturucu saldırısının da tek sebebi sığınmacılardır. Göçmenlerin kendi mafyalarını oluşturdukları da cümle içinde özellikle belirtilmiştir. Yani böylece sığınmacıların ülkeyi terk etmesi sağlanmazsa Türk gençlerinin kaybedileceği fikri daha da güçlendirilmiştir. Selefilik ve Arap milliyetçisi örgütler vurgusunun yapıldığı da görülmektedir. Arap milliyetçisi örgütlerin toprak talebinde bulunduğu, yani ülkenin bölünmez bütünlüğüne zarar vermeyi amaçladıkları da belirtilmektedir.

Programın bir sonraki paragrafında ise göç tehlikesinin bu kadarla kalmayacağı belirtilmek istenmiştir. Buna referans olarak küresel ısınmanın var olduğu ve bu küresel ısınma dolayısıyla daha çok insanın Türkiye'ye geleceği belirtilmiştir. Yani şu ana dek gelenlerle bu sayının sınırlı kalmayacağı iddia edilmiştir. Programın devamında ise durum özetlenmektedir: "Özetle, Suriyeliler başta olmak üzere bütün sığınmacı ve kaçakları ülkelerine büyük bir hızla yollamadığımız ve yeni göçleri en sert önlemleri uygulamaya sokarak engellemediğimiz takdirde, ülkemiz geleceğini yitirecektir" (Zafer Partisi Parti Programı, 2021: 51-52). Burada önlemlerin en "sert" biçimde uygulanması gerektiği vurgusu dikkat çekicidir. Ayrıca mültecilerin varlığının gelecek nesiller için en büyük tehdit olduğu da özellikle belirtilmiştir.

Türkiye'de var olan ve gelecekte de artacak olan ekonomi, sağlık, eğitim, güvenlik gibi sorunlarının tamamının tek adresi olarak ülke-

deki geçici sığınmacılar gösterilmiştir. Zafer Partisi Programına göre ülke içerisindeki sorunları çözebilmenin en önemli yolu ise bu mülteci akınından bir an evvel kurtulabilmektir. Bunun için adına “Anadolu Kalesi” dedikleri bir programın hazırlandığı görülmektedir. Çözüm paketi 18 madde halinde sunulmaktadır. Bu maddelerin tamamı göçü durdurmaya ve geri döndürmeye yöneliktir. Burada 8. Maddedeki ifadeler dikkat çekicidir: “Türkiye’ye göç etmeyi düşünen/düşündürülen coğrafyalara yollanacak Türk devlet görevlileri tarafından göçü yıldırıcı propaganda yapılacaktır” (Zafer Partisi Parti Programı, 2021: 56). Burada “yıldırıcı” ifadesinin seçilmiş olması zihniyet açısından önemli ip uçları sunmaktadır. Yani ülkeye gelecek her tür göçü engellemek için her tür yolun deneneceği izlenimi uyandırılmaktadır. Görüldüğü üzere Zafer Partisi, parti programı uyarınca göçmenleri ülke içerisindeki sorunların tamamının doğrudan sorumlusu veya olumsuz etkileyen etmenlerden biri olarak görmektedir. Buna dair sunduğu tek çözüm ise hepsinin ülkeden kati bir şekilde gönderilmesi ve bir daha da hiçbir göçmenin gelmesine izin verilmemesidir.

Alman AFD partisinin 205 sayfalık bir parti programı bulunmaktadır. Bu programda sorunların tematize edilerek ele alındığı görülmektedir. 10. Bölüm, “Migration, Asyl und Integration” (Göç, Sığınma ve Entegrasyon) bölümüdür. Konu, derli toplu olarak bu başlık altında ele alınmış olsa da ekonomi, güvenlik, sağlık vb. başlıklarda altında da mülteciler ve sığınmacılarla ilgili değerlendirmeler yapılmıştır. Göç, sığınma ve entegrasyon bölümünün alt başlığı olarak “Almanya’yı korumak” ifadesi kullanılmıştır. Böylece Almanya’nın bütün yabancılardan korunması gerektiği en baştan belirtilmiştir. Bölümün başlangıcında dünya genelinde mültecilerin çok arttığı ve bunların da ilk temel hedefinin Avrupa ülkeleri, özellikle de Almanya’ya gelmek olduğu belirtilmiştir. Burada öncelikli çözüm olarak mültecilere kendi ülkelerinde yardım edilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Almanya’ya girişlerinin tamamen durdurulması ve kriz bölgelerinde gerçekten muhtaç insanlara yardım edilmesi gerektiği belirtilmiştir. Burada “gerçekten yardıma muhtaç” ibaresi önemlidir. Çünkü yardıma muhtaç görünen ile gerçekten yardıma muhtaç insan ayrımı yapılmaya çalışılmıştır. Devamında ise “çözülemeyen problem” alt başlığı kullanılmış ve şu ifadelerle yer verilmiştir:

2015'ten bu yana düzensiz toplu göçün feci sonuçları alenidir ve artarak devam etmektedir: orantısız göçmen suçları, terörist saldırılar ve İslami ayrılıkçılık, yüz milyarlarca maliyet, konut eksikliği ve göçmenler arasında yüksek işsizlik gibi sorunlar bunun bir kanıtıdır. Başarılı entegrasyon böyle olamaz ve olmayacaktır (Deutschland Aber Normal, 2021: 91).

Ülke içerisindeki konut eksikliği, terörist saldırılar ve pahalılık gibi sorunların tek suçlusunu olarak göçmenlerin işaret edildiği görülmektedir. Ayrıca "göçmenler arasında yüksek işsizlik" tabiriyle de gelen işçilerin çalışmadığı ve bu sebeple de ülke için büyük bir zarar oldukları belirtilmek istenmiştir. Sonrasında da ise entegrasyonun böyle olmayacağı, yani gelenlerin aslında entegre olamadıkları söylenmiştir. Devamında ise demokratik bir yönetimin göçmen kabul etmeden önce bir referanduma gitmesi gerektiği, yani halka sorması gerektiği belirtilmektedir. Yapılan bir anket araştırmasına göre Alman halkının %70'i başarılı bir entegrasyon sağlayabilen mültecilerin kalmasına sıcak bakmaktadır. (<https://www.fes.de/themenportal-flucht-migration-integration/umfrage-was-die-deutschen-ueber-migration-denken>). Bu sebeple parti, bu gelen kişilerin uyumlu bir entegrasyon sağlayamadıklarına, ülke içerisinde bir kaos ve ekonomik zarara neden olacaklarına vurgu yapmaktadır. Böylece mülteci göçünün önüne geçilmek hedeflenmektedir. Çözüm önerileri de madde madde sıralanmaktadır. Burada ilk maddede kriz bölgelerindeki insani yardımlara odaklanması gerektiği belirtilmiştir ve iltica durumlarında da bunun kıta içerisinde gerçekleşmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Kıta içerisinde kaçış bölgelerinin sınırlı kalması demek Avrupa kıtasının dolayısıyla da Almanya'nın korunması demektir. Açlık, savaş ve bunun gibi sorunlar yaşayan ülkeler genelde Asya ve Afrika'da yer almaktadır. Böyle bir sınırlama getirilmesiyle göçün önüne geçilmesi hedeflenmektedir.

Devamındaki maddelerde ise göçmen kabulünün yalnızca Japonya modelindeki gibi kalifiye kişiler arasından yapılabileceği belirtilmiş. Bu maddenin alt maddesinde ise: "Sadece Federal Meclis tarafından seçilecek, buradaki temel kriter Alman değerler sistemi ve toplumla uyumlu kültürel ve dini bir geçmişe sahip olan korunmaya muhtaç kişiler olmalarıdır" (Deutschland Aber Normal, 2021: 92). Bu madde ise kabul edilebilecek göçmenleri tanımlamaktadır. Burada ilk kriter kalifiye, yani eğitilmiş insanların olmasıdır. Fakat sadece eğitim yeterli değildir. Gelecek olan kişiler hem eğitilmiş hem de Alman değerler

sistemine sahip olmalıdır. Ayrıca dini olarak da Almanya ile uyum içerisinde olmalıdır. Böylece Almanya'ya gelecek kişilerin Müslüman ülkelerden gelmesini engellemek hedeflenmektedir. Bilindiği üzere AFD, İslam karşıtı söylemleriyle de dikkat çekmektedir. Bu madde ile gelen kişilerin dini olarak da değerlendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Burada ayrımcı bir tutum dikkat çekmektedir. Teoride değindiğimiz gibi karşıt olma ve yabancı olarak görme durumu hakimdir.

Devamında ise Avrupa Birliği'nin sınırları yeterince koruyamadığı, bunun için Almanya'nın kendi sınırlarını kendisinin koruması gerektiği belirtilmektedir. Buna dair talepler de maddeler halinde sıralanmaktadır. Buna göre öncelikle yeniden hâkim durumdaki devletlerin sınırlarının olması gerektiği vurgulanmaktadır. Böylece devletler sınırlarından istedikleri kişileri içeri sokmama hakkına sahip olmalıdır denilmektedir. Devam eden maddelerde de sınır konusuna dikkat çekilmektedir. Hatta bir maddede psikolojik etken olması açısından sınırlara engellerin de konulması gerektiği belirtilmektedir. Burada kastedilen sınır her ne kadar fiziksel alanı kapsayan bir sınır gibi görünse de aslında yabancı görülen insanların girmesini engellemek açısından psikolojik bir sınırı da kapsamaktadır. Böylece sınırdan sadece AFD'nin istediği kişiler geçebilecek ve Alman milleti korunabilecektir.

Yeni bir alt başlıkla iltica meselesi ele alınmaktadır. Fakat buradaki alt başlık dikkate değerdir: "Asylparadies Deutschland schließen" (Deutschland Aber Normal, 2021: 93). İfade, "seçilmiş mülteci cenneti" Almanya'yı kapatmak anlamına gelmektedir. Burada mültecilerin Almanya'yı bir cennet gibi gördüğü ve Almanya'nın da onlara cennet gibi bir hayat yaşattığı ima edilmiştir. Bu bölümün içeriğinde de sınır meselesinden sonra iltica politikalarını da partinin yeniden yapılandıracağı belirtilmektedir. Ayrıca Avrupa'nın iltica konusundaki tüm yükünü Almanya'nın "anlamsız" bir şekilde üstlendiği de vurgulanmaktadır. İltica düzenlemelerinin yine maddeler halinde sıralandığı görülmektedir. Burada öncelikli vaat, göçmenlik kotasının kaldırılmasıdır. Devamında deniz yolundan gelenlerin indikleri limana geri gönderilip memleketlerine döndürülecekleri ve sığınmacı olarak yalnızca kimliği belli olan insanların başvurularının kabul edileceği belirtilmektedir. Ayrıca iltica başvurusunda yanlış bilgilendirme yapanlara ağır cezalar uygulanacağı bir başka maddede vurgulanmıştır.

7. Maddede ise sığınmacılardan ülkesini ziyaret edebilenlerin tamamının yeniden Almanya'ya kabul edilmeyeceği ve koruyuculuk

haklarının tamamından mahrum bırakılacağı belirtilmiştir. Devam eden maddelerde de mültecilerin herhangi bir aile birleşimi hakkının olmayacağı yazılmıştır. Böylece mülteci konumunda olan insanların diğer herhangi bir insan gibi yaşama haklarının elinden alınacağı açıkça ifade edilmiştir. Bu politikalar, daha çok yıldırma amacını taşımaktadır. Ayrıca yabancı ayrımı ve yabancının yaşama hakları ne olmalı ayrımına ilişkin de önemli vurgulardır. Yine ilerleyen maddelerden birinde iltica hakkı elde edenlerin oturumlarını ancak 10 yıl sonra alabilecekleri yazılmıştır. Bu maddelerde görüldüğü üzere iltica eden bir birey evlenme, ailesini görmeye gitme ve 10 yıl boyunca oturum izni alma hakkına dahi sahip olamayacak, tüm koşulların zorluklarından korkacağı için de Almanya'ya sığınmaya çalışmayacaktır. Ayrıca diğer maddelerde de iltica edenlerin durumunun ve ülkesinin durumunun her yıl gözden geçirilmesi, herhangi bir suça karışanların hemen ülkeden yollanması gibi maddeler de bulunmaktadır.

15. Madde ise mültecilere bakış açısını göstermesi açısından önemlidir. Bu madde uyarınca insanlar Almanya'da kaldıkları süre içerisinde temel teknik eğitim alacaklardır. Böylece kendi vatanlarını yeniden inşa edebilecek düzeye gelmeleri hedeflenmektedir. Burada iltica etmiş olan insanlara başından itibaren geri dönüp kendi ülkelerini yeniden inşa etmeleri gerektiği vurgusu yapılmaktadır. Günümüzde iltica eden pek çok kişi iltica etmek zorunda kaldıkları memleketlerine dönmeyi hiç düşünmemektedirler. AFD, bu maddeyle bunun önüne geçmeyi hedeflemektedir.

Bir sonraki alt başlık ise "Sınır dışı etme ve geri gönderme"dir. Bu bölümde Alman Devleti'nin sınır dışı edilenleri göndermemesi veya sınır dışı etmemesi eleştirilmektedir. Burada insanların "zengin" Almanya hayallerine kapılıp gittiğinden ve bu hayallere onları kandıranların da insan tacirleri olduğundan bahsedilmektedir. Eğer Almanya sınırlarını kapatabilirse insan tacirlerinin de işleri sonlanmış olacak; gereksiz insan ölümleri gerçekleşmeyecektir. Hatta burada Akdeniz'deki olası ölümlerin de böylece satın alındığı söylenmektedir. Bunun için de öncelikli çözüm olarak gönüllü geri dönüşlerin teşvik edilmesi gerektiği söylenmektedir. AFD'nin buna dair politikası maddeler halinde sıralanmaktadır. Bu maddeler genel olarak geri dönüş prosedürünün nasıl işleyeceğine dair bilgiler vermektedir. Ayrıca daha çok sayıda insanın geri döndürülebilmesi için gerektiğinde silah-

lı kuvvetlerin, hava kuvvetlerinin uçaklarının da kullanılacağı belirtilmektedir. Mültecilerin geri gönderilmesi, silahlı kuvvetlerin araçlarının kullanılmasını gerektirecek kadar önemlidir.

“Hayat kurtarmak ve sosyal düzeni sağlamak” da bir alt başlık olarak belirlenmiştir. Burada kast edilen sosyal düzen, Alman halkının sosyal düzenidir. Zira ilk paragrafta Almanya’nın mültecilere ciddi kolaylıklar ve haklar sağladığından bahsedilmiş, akabinde de onların bu hakları elde edebilmesi için Alman halkının yüksek vergiler ödediğine dikkat çekilmiştir. Burada “Wirtschaftsflüchtlinge” yani “ekonomik mülteciler” tabiri kullanılmıştır. Böylece gelenlerin ekonomik hedeflerle geldiği ve Alman ekonomisine zarar verdiği izlenimi oluşturulmaya çalışılmıştır. Ayrıca cümle içerisinde bu durumun bedelinin onları davet etmeyen insanlar tarafından ödendiği de vurgulanmıştır.

AFD, Alman Devleti’nin yürüttüğü göçmen politikasını mültecilere de zarar verdiğini iddia ederek eleştirmiştir. Programa göre Almanya, mülteci kabul ederek insan tacirlerine destek olmakta, bu sektörün bir nevi gelişmesine yardım etmektedir. Bunu “Alman Devleti’nin cömertliği, birçok insanın ölümüne yol açan önemli bir çekime neden oluyor. Federal hükümet bu nedenle ciddi bir ahlaki suçluluk yükü altına giriyor” (Deutschland Aber Normal, 2021: 96) cümlesi daha net ifade etmektedir. Öncelikle burada Alman Devleti’nin cömertliği ibaresiyle gerekli yardımın yapılmadığı, gereksiz bir cömertliğin içerisine girildiği belirtilmiştir. Ayrıca devlet ahlaki açıdan bir suç işlemekle suçlanmıştır. Bu suç ise mültecileri kabul etmektir. Burada temel konu sosyal adalettir ve sosyal adaleti sağlamak için öncelikli olarak alınacak tedbirler maddeler halinde sıralanmıştır. Asıl olan tüm teşviklerin azaltılması gerekliliğidir. Alman devletinin sağladığı imtiyazlardan yalnızca iyi bir dil becerisine sahip olanlar faydalanabilmelidir. Yine bir diğer maddede gelen göçmenlere verilen transfer paralarından vergi alınması gerektiği belirtilmektedir. Mültecilerin aldıkları paraları memleketlerine gönderdikleri de cümle içerisine sıkıştırılmıştır. Yani Alman halkının vergileriyle verilen paraları mülteciler memleketlerine yollamaktadır. Bu da onlara daha fazla maddi yardım yapılmaması gerektiği izlenimi oluşturmayı hedeflemektedir. Almanya’nın cazibesi azaltıldığı anda gelen mülteci sayısının azalacağı belirtilmektedir.

Bir sonraki bölümün yan başlığı “Hilfe vor Ort statt Tod auf dem Weg nach Europa”dır (Deutschland Aber Normal, 2021: 98). “Avrupa

yollarında ölüm yerine yerinde yardım" şeklinde tercüme edilebilir. Başlıktan da anlaşılacağı üzere AFD, mültecileri kabul etmenin onları öldürmek olduğunu ima etmektedir. Mülteci kabul eden bir Avrupa, insanların yollara düşmesine neden olmakta ve geliş yolunda ölenlerin de sorumluluğunu üstlenmektedir. Bunun yerine ihtiyaç bölgelerine gitmek, orada kamplar kurmak ve doğrudan yerinde yardım edilmesi önerilmektedir. Almanya'nın acilen Avrupa Göç Paketi'nden ayrılması gerektiği de belirtilmektedir.

Bir diğer yan başlık ise "Qualifizierte Zuwanderung" yani "Kalifiye Göç" tür. Başlığından anlaşılacağı üzere kabul edilen az sayıdaki kişinin de kalifiye olması gerektiği bildirilmektedir. Burada gelen göçmenlerin Alman kültürüne çok zarar verdikleri, Alman kimliğinin korunması gerektiğine vurgu yapılmaktadır. Almanya'nın klasik göçmen kabul eden büyük ülkelerle eş olmadığı, Almanya'nın durumunun Japonya'ya benzediğine değinilmektedir. Buna göre göçmen kabulleri sadece Almancaya hâkim ve Almanya'ya entegre olmaya hazır eğitilmiş kişiler arasından olmalıdır. Bunun hemen devamında da "entegrasyon" yan başlığı bulunmaktadır. Burada entegrasyon için gerekli koşullar maddeler halinde ifade edilmiştir. Öncelikli ve en önemli konu dile hâkim olmaktır. Programa göre Almanca bilmeyenler Almanya'ya kabul edilmemelidir. Alman kültürüne ve değerlerine bağlılık vurgusuyla en dikkat çekici entegrasyon maddelerinden biri, başörtüsüne dair olan maddedir:

AFD, dini-politik bir sembol olan başörtüsünün kamu hizmetlerinde genellikle izin verilmemesini ve devlet okullarında öğretmenler veya okul çocukları tarafından giyilmemesini talep ediyor. Bunu başarılı bir entegrasyon için en önemli koşullardan biri olarak görüyoruz. Başörtüsü yasağı okullarda barışın korunmasına katkıda bulunur ve genç kızların kişiliklerini ve kendi kaderlerini özgürce geliştirmelerini sağlar (Deutschland Aber Normal, 2021: 100).

Bu maddeyle de göçmen olarak kabul edileceklerin sadece eğitim ve uyumla sınırlı kalmamasının gerektiğini, dini inanç ve yaşamların da göçmen kabulü için çok önemli bir kriter olduğu görülmektedir. Başörtüsü takan kişiler ne eğitim almasına ne de eğitim vermesine izin verilmemesinden yana bir politika izleneceği bildirilmektedir.

Sonuç ve Değerlendirme

Günümüzde açlık, savaş, kıtlık ve buna benzer pek çok sebeple göç hareketliliği artarak devam etmektedir. Bu göç hareketleri Dünya'nın dört bir yanında görülmektedir. İnsanlar göçmek için kendilerine rahat ve güvenli bir yaşam sağlayabilecekleri refah düzeyi nispeten daha yüksek ülkeleri tercih etmektedir. Bu sebeple de Avrupa ülkelerine göçmek isteyen insan sayısında ciddi bir artış görülmektedir. Son yıllarda Türkiye de en fazla göç alan ülkeler arasındadır. Bu göç hareketlerinin artışı da göç alan ülkelerin tamamında, toplumda çeşitli sorunlara sebep olmuş ve buna bağlı olarak yabancı düşmanlığı artmıştır. Yabancı düşmanlığının artması kendisine siyasi alanda yer bulmakta ve aşırı sağ siyasal söylemler artmaktadır. Buna bağlı olarak aşırı sağ siyaseti temsil eden partiler kurulmakta ya da güçlenmektedir. Bu çalışmada, Avrupa'nın en fazla mülteci kabul eden ülkesi Almanya ve en fazla mültecinin sığınmış olduğu Türkiye'den iki partinin göçmen karşıtı siyasal söylemleri parti programları özelinde ele alınmıştır. Bu iki parti de aşırı sağ siyasi partilerdir. Her iki partinin de parti programları 200 sayfanın üzerindedir fakat Alman AFD'nin parti programının daha ayrıntılı ve küçük puntolu hazırlandığı görülmüştür. Her iki parti de tek çarenin mültecileri ülkeden göndermek olduğuna inanmaktadır. Fakat savunma biçimlerinde ayrışmaktadır. AFD, mültecilerin ülkeye kesinlikle kabul edilmemesi ve gönderilmesi gerektiğini savunmaktadır. Burada en çok kullandığı argüman, bu insanların Avrupa'ya girişine izin vererek onlara zarar verdikleri hususudur. AFD parti programına göre Almanya'ya gelmeye çalışan pek çok mülteci yollarda ölmekte ve insan tüccarlarının eline düşmektedir. Alman Devleti de bu insanları kabul ederek bu sektörlerin büyümesine neden olmaktadır. Zafer Partisi ise parti programında sadece geçici sığınmacıların gönderilmesinin gerekliliğinden ve onların ülke içerisine verdikleri büyük zarardan bahsetmektedir. Parti programına göre mülteciler gönderilmelidir. Çünkü sorunların tamamının temelinde onlar bulunmaktadır. Ayrıca programda mültecilerin acil olarak gönderilmediği takdirde Türkiye'ye daha çok zarar verecekleri ve hatta Türk halkını yok edecekleri bile ima edilmektedir.

Her iki parti de programlarında göçle gelen yabancıların ekonomik açıdan büyük bir külfet olduğuna değinmektedir. AFD'ye göre Alman halkı sıkı çalışarak bu mültecilerin rahat bir yaşam sürmesini

sağlamaktadır. Fakat gelen yabancılar, çalışmayarak bu paraları ailelerine yollamaktadır. Zafer Partisi de benzer bir söyleme sahiptir. Onlar da gelen Suriyelilerin Türk gençlerinin işsizliğinin temel sorumlusu olduğunu düşünmektedir. Ayrıca sağlık sistemindeki sorunların da temel sorumlusu olarak mültecilere işaret etmektedir. Suriyelilerin hem ayrıcalıklı muamele gördüğünü iddia etmekte hem de salgın hastalıkların yeniden yayılmasına neden olduklarını belirtmektedir.

İki parti arasındaki bir diğer ortak nokta da sınırların daha belirgin ve geçişin imkansız hale getirilmesi gerektiğidir. Zafer Partisi, sınırlara büyük bir duvarın çekilmesinin gerekliliğinden bahsetmektedir. Zaten projenin adını da "Büyük Anadolu Kalesi" olarak belirlemiştir. AFD ise sınıra engeller konulması gerektiğini savunmaktadır. Her iki parti de kendi ırklarının ve kültürlerinin göçlerle beraber büyük bir tehlike içine girdiğini iddia etmektedir.

Partilerin geri dönüş için önerdikleri çözüm yöntemleri arasında da benzerlikler bulunmaktadır. Her iki parti de göçmenlere karşı yıldırma politikasının uygulanması ve ülkede vatandaşların imkanlar açısından ayrımcılığa maruz kalmaları gerektiğini belirtmektedir. Böylece göç etmeye çalışanlar açısından ülkenin bir cazibesinin kalması hedeflenmektedir.

Farklılıklar konusunda Zafer Partisi ülke içerisinde hiçbir yabancı'nın kalmaması gerektiğini belirtmekte ve bunu milli bir varlık meselesi olarak görmektedir. Oysa AFD, ülke içerisinde istihdam ihtiyacı olan yerlere yabancıların getirilebileceğini ancak gelecek bu kişilerin seçilerek eğitilmiş ve Alman kültürüne tam uyumlu kişiler arasından seçilmesi gerektiğini belirtmektedir. Ayrıca burada dini açıdan da uyumlu ibaresi kullanılmaktadır. Yine bir başka maddede başörtüsü takanların Almanya'ya asla kabul edilmemesi gerektiği belirtilmektedir. Buna gerekçe olarak da ülke içerisinde eşitlik, adalet ve başını örten kızlar için özgürlük talep edildiği vurgulanmaktadır.

Görüldüğü üzere her iki parti de daha çok kendi etnik kökenlerinin korunması noktasında bir politika izlemekte ve dışarıdan gelen göçlere tehdit gözüyle bakmaktadır. Pek çok sorunun çözümünü ülkeye yerleşmiş mültecileri göndermekte bulmaktadırlar. Ayrıca bundan sonra devam edecek olan göçlerin önüne geçilmesi gerekliliğine de vurgu yapmışlardır.

Kaynakça

- Aras, İlhan; Sağıroğlu, Akın (2020). Almanya için Alternatif Partisi'nin Göçmen Karşıtlığı. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*. 20 (46), 33-54.
- Armin Pfahl-Traugher (2019). *Die AFD und der Rechtsextremismus. Eine Analyse aus politikwissenschaftlicher Perspektive*. Wiesbaden: Springer Fachmedien.
- Bebnowski, David (2015). *Die Alternative für Deutschland. Aufstieg und gesellschaftliche Repräsentanz einer rechten populistischen Partei*. Wiesbaden: Springer Fachmedien.
- Crush, Jonathan., RAMACHANDRAN, Sujata (2009). "Xenophobia, International Migration and Human Development", United Nations Development Programme Human Development Reports Research Paper: 47, <http://hdr.undp.org/en/content/xenophobia-international-migration-and-human-development>, (15.01.2022).
- Deutschland Aber Normal*, (2021), Berlin.
- Doyuran, Bilhan. (1990). Önyargular, Yabancı Düşmanlığı ve Yurtdışındaki Türk İşçi Aileleri. *Kurgu Dergisi*. 7, 57-67.
- Herrera, Yoshiko., Kraus Butkovich Nicole M. (2012). "Pride versus Prejudice: Xenophobia and National Identity in Russia", <https://sites.lsa.umich.edu/> (15.01.2022).
- Lange, N. (2021). Neue nationalistische Partei in der Türkei: Zafer Partisi Partei des Sieges
- Manfred Weißbecker, Reinhard Kühn. (2000). *Rassismus, Faschismus, Antifaschismus*. Köln: Papyrossa Verlag.
- Schmitt, Carl. *Siyasal Kavramı*, (Çev. Ece Göztepe), İstanbul: Metis Yayınları
- Smelser, N.J., Baltes, P.B. (Eds.). (2001). *International Encyclopaedia of the Social and Behavioural Sciences*. Elsevier. Oxford Science Ltd.
- Sözen, Edibe. (2017). *Söylem: Belirsizlik, Mücadele, Bilgi/Güç ve Refleksivite*, İstanbul: Profil Kitap.
- Zafer Partisi Kuruluş Manifestosu*. (2021). Ankara. (<https://zaferpartisi.org.tr/kurulus-manifestosu>)
- Zafer Partisi Parti Programı*. (2021). Ankara. (<https://zaferpartisi.org.tr/parti-programi>)
- https://www.AFD.de/wp-content/uploads/sites/111/2021/06/20210611_AFD_Programm_2021.pdf.